

EMOTIONELLA LÄRPROCESSER I UTEMILJÖ FÖR HÅLLBAR KUNSKAP

Vid aktiviteter och undervisning utomhus finns det ofta ett givet antagande om att just utemiljön bidrar till barn och ungas lärande på ett positivt sätt. Hos läraren kan det finnas en upplevelse av att själv må bra ute samt att eleverna verkar trivas med de praktiska aktiviteterna. Utemiljön upplevs erbjuda eleverna umgänge med sina kamrater under friare former än vad klassrummet erbjuder samtidigt som konkreta naturupplevelser bidrar till att utbilda barn och unga i miljö- och hållbarhetsfrågor.

I alla fall tänkte jag själv i liknande termer när jag tidigare arbetade som klasslärare och ofta tog med mina elever på diverse aktiviteter utomhus - att lära in ute, det var bra! Jag funderade samtidigt mycket över vilka andra pedagogiska förutsättningar som behövde infrias för att elevernas

lärprocesser skulle starta, fortgå och knytas ihop till meningsskapande? Det kändes mycket angeläget att uteaktiviteterna skulle kunna bidra till ett hållbart lärande, där eleverna lärde på djupet och inte bara för stunden. Med begreppet meningsskapande menar jag ett lärande som innebär att man skapar ny förståelse med en djupare innebörd till skillnad från ett "utantill-lärande" av allmän karaktär. Genom möjlighet till forskarstudier har jag systematiskt studerat dessa frågeställningar och min avhandling som blev klar i maj 2015; Känsla, förståelse och värdering. Elevers meningsskapande i miljö- och hållbarhetsfrågor, har bidragit med kunskap om detsamma.

HELHETSSYN

Det globala utbildningsuppdraget om miljö- och hållbarhetsfrågor

är initierat av UNESCO och har efter dekadens avslut ersatts med GAP, global action program, som är kopplat till agenda 2030 och de Globala målen. De pedagogiska tankar och teorier som genomströmt miljö- och utomhuspedagogiken under åren är dels helhetssynen på människan och därmed en mångfald av undervisningsaktiviteter och dels att det är ett komplext område på flera sätt, det är ämnesöverskridande och kräver förståelse av olika sammansatta fenomen. Utöver detta pekar man på att miljö- och hållbarhetsfrågor är politiska och värdeladdade samt att de sociala och informella lärandesammanhangen är viktiga då frågorna som aktualiseras inte är begränsade till skolans klassrum utan omfattar hela samhället och vår gemensamma miljö.

AVHANDLING

Min avhandling baseras på två större studier med mellanstadieelever; i den första undersöktes elevers tankar om hållbar utveckling samt deras erfarenhet av undervisning kopplat till detta [1, 2]. Den andra studien genomfördes som en fallstudie i samarbete med en klass i årskurs 6 och en naturskolepedagog från en lokal Naturskola[3, 4].

FÖRSTA STUDIEN

I min första studie när eleverna själva beskrev sina kunskaper och erfarenheter i miljö- och hållbarhetsfrågor visade det sig framförallt att deras förståelse och känslor inte kunde särskiljas i de skriftliga svaren, eleverna beskrev sina tankar som en helhet. I min forskning, då jag analyserat och tolkat resultatet, har jag utgått från John Deweys teorier där han menar att upplevelse, erfarenhet och lärande inte kan separeras i att antingen vara kognitiv, emotionell, fysisk eller social, det är istället en helhetsupplevelse. Han betonar särskilt att det kognitiva och emotionella i erfarenhet och lärande bör ses som något oskiljaktigt[4, 5].

ANDRA STUDIEN

I min andra studie studerades elevers lärprocesser under fem dagar med olika teman i utomhusaktiviteter kring miljö- och hållbarhet. I denna studie ville jag än djupare undersöka

vilka situationer och på vilket sätt sammanvävda "kogni-emotionella" erfarenheter kunde komma till uttryck i själva lärprocessen i utomhusaktiviteter. Det första steget i forskningsprocessen var alltså att upptäcka situationer i uteaktiviteterna där eleverna gav uttryck för av kognition och emotion sammansatta upplevelser och erfarenheter. Resultatet visade att det framförallt är fyra olika sammanhang där elevers sammanvävda uttryck av förståelse och känsla kommer till uttryck:

1. Tidigare erfarenheter av personlig karaktär – eleverna återgav specifika händelser och använde sig av erfarenheter de fått i privata sammanhang. Minnen, kunskap och tidigare erfarenhet de bar med sig var alltid förenat med känslor när de gav uttryck för dem i aktiviteterna.

2. Direkt respons genom konkret kontakt med miljö och material – i aktiviteterna observerades elevernas spontana kroppsspråk och känslouttryck tillsammans med uttryck av ny förståelse för innehållet. Den fysiska upplevelsen var alltså omedelbar samt både emotionell och kognitiv.

3. Social interaktion – aktiviteterna utomhus erbjöd möjlighet till samarbete och dialog mellan eleverna. Detta visade sig positivt genom att eleverna delade glädje, engagemang och tidigare erfarenheter och skapade på så sätt gemensam kunskap.

4. Situationer med ansvar, frihet och självständighet – när eleverna fick arbeta mera fritt i mindre grupper ökade engagemanget, glädjen och arbetsivern i uppgiften och de återgav också med större säkerhet vad de hade lärt sig efteråt än i mer lärarstyrda aktiviteter.

ANALYS

Det andra steget handlade om att analysera dessa erfarenheter som delar av en lärprocess över tid. Begreppet lärprocess definierades och användes här utifrån Deweys teorier om lärande, där en initial fas, en aktivitetsfas och en slutfas beskrivs samverka [6]. Utifrån denna syn på lärande som process visade resultatet av uteaktiviteterna att elevers sammanvävda uttryck av känsla och förståelse återfanns i alla faser av processen, det var alltså inte bara viktigt med känslor och engagemang vid uppstarten av en aktivitet utan genom alla faser av processen. Dessutom kunde vi se att dessa "kogni-emotionella" uttryck fungerade som en länk till nästa fas och lärprocessen kunde drivas framåt, i motsats till när det inte var så och processen avstannade.

Vad betyder då det här resultatet för undervisning utomhus och för dig som utomhuspedagog? Förhoppningsvis kan du förstå lite mera av de komplexa processer som lärande innebär och i vilka sammanhang som kognition och emotion samverkar på ett positivt sätt för elevernas lärande. Kanske kan du utifrån detta öka din medvetenhet om hur du kan stimulera och initiera goda sammanhang i din uteundervisning för att ännu fler elever ska lära och skapa mening om natur- och miljöfrågor.

SLUTSATSER

Jag dristar mig därför slutligen till att dra några slutsatser pedagoger kan ha i åtanke, både i planering inför men också i utvärdering av genomförda aktiviteter:

- Försök att utgå från elevernas egna tidigare erfarenheter i nya aktiviteter. Din egen förståelse ökar och eleverna kan lättare knyta an till vad som ska göras då egna erfarenheter ofta är av

Referenser

1. Manni, A., K. Sporre, and C. Ottander, Mapping What Young Students Understand and Value regarding Sustainable Development. *International electronic Journal of Environmental Education*, 2013. 3(1): p. 17-35.
2. Manni, A., et al., Perceived learning experiences regarding Education for sustainable development – within Swedish outdoor education traditions. *NorDiNa*, 2013. 9(2): p. 187-205.
3. Manni, A., C. Ottander, and K. Sporre, Young students' aesthetic experiences and meaning-making processes in an outdoor environmental school practice. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 2016.
4. Manni, A., K. Sporre, and C. Ottander, Emotions and values – a case study of meaning-making in ESE. *Environmental Education Research*, 2016.
5. Dewey, J., *Art as experience*. 1934, New York: Penguin Group.
6. Dewey, J., *Democracy and Education, An Introduction to the Philosophy of Education*. 1966 ed. 1916, New York: The Free Press.

emotionell karaktär och bidrar till att förstärka förståelse av innehållet.

- Om möjligt, organisera aktiviteten så att eleverna får möjlighet samarbeta och känna självständighet i det de gör. Frihet, ansvar och samtal i grupp skapar också känslor som förstärker lärandet.

- Använd utemiljön med dess material till fullo. När eleverna får känna, vara fysiskt aktiva och interagera med miljön blir det också en emotionell upplevelse som förstärker lärprocessen.

- Glöm inte att återknyta och initiera reflektion på ett djupare plan av det som skett i aktiviteten, det är genom det som den enskilda processen avslutas och kan utgöra grund för nya erfarenheter i det stora livslånga (hållbara) lärandet.

ANNIKA MANNI
UTOMHUSPEDAGOG OCH
UNIVERSITETSLEKTOR I PEDAGOGISKT
ARBETE VID INSTITUTIONEN FÖR TILLÄMPAD
UTBILDNINGSVETENSKAP,
UMEÅ UNIVERSITET

